

KUNST+Leven. Participatieve kunst tussen autonomie en interventie

Wanneer men in een papieren boot het water op gaat, op markten verhalen tegen foto's ruilt, met een familiediner op straat meedoet dat verandert in een openbaar evenement, dan kon het wel eens om kunst gaan. In DA, Kunsthaus Kloster Gravenhorst staat deze kunst op de agenda.

Sinds vijf jaar biedt Kunsthaus Kloster Gravenhorst een grensoverschrijdend programma op het snijvlak tussen kunst en communicatie. In het kader van een beurs kunstcommunicatie zijn kunstenaars te gast in Gravenhorst. Tentoonstellingen van hen zijn gericht op participatie, interactieve en plaatsgerichte hedendaagse kunst, klank en mediakunst en concerten. Workshops sporen aan tot nadenken, meedoen en meebelevens. Met activiteiten in de publieke ruimte door kunstenaars, met jaarlijkse ideeënwerkplaatsen en open kunstprojecten wordt in DA, Kunsthaus een belevenis- en ervaringsgerichte kunstuitwisseling bevorderd. Op deze manier heeft deze bijzondere locatie in Munsterland een plek veroverd in de actuele internationale kunstdiscussie.

Ter ere van het 5 jarig bestaan van de beurs kunstcommunicatie wordt niet alleen terug gekeken, maar worden er nieuwe ideeën getoond over de manier waarop participatieve kunst ook in landelijk gebied functioneert en de betekenis van kunst als initiatief voor communicatieve processen ook over de grenzen heen kan reiken.

Het jubileum bestaat uit een tentoonstelling en een symposium. Daarmee wordt de discussie aangegaan. Kunst wordt niet alleen getoond, maar met alle zintuigen beleefd.

Symposium KUNST+Leven

Het symposium over participatieve kunst zet zich theoretisch met dit kunstzinnige werkveld in het landelijke gebied uiteen. Dat is voor het eerst. Kunst in context heeft zich in de laatste jaren vooral in de stedelijke omgeving geëtaleerd. Midden in publieke ruimte van de stad binden deze alternatieve kunstzinnige strategieën zich aan reeds aanwezige structuren en vinden daar snel hun publiek. Maar met de verschuiving van de sociale structuren in het landelijke gebied, wint kunst ook in de provincie steeds meer aan betekenis. Terwijl vroeger de openbare culturele ontmoeting zich vooral afspeelde in de kerk of verenigingen worden nu door kunstzinnige interventies nieuwe handelingsruimtes tussen alledaagse dorpse culturen en structuren tot stand gebracht. Die werken als een identificatie of zelfs katalysator voor maatschappelijke veranderingen.

In deze context zal ook bezien moeten worden of participatieve kunst in deze context de lading dekt. Bedoelen en willen we met Participatieve Kunst, Community Art, Kunstcommunicatie, Kunst in Context hetzelfde in een andere omgeving? En dekken al deze termen dezelfde lading?

Wat blijft er van de kunst over als zij in sociale context engageert en makkelijk gebruikt kan worden voor andere dan kunstzinnige doelen? Is dat wel kunst, die niet alleen door de kunstenaars, maar pas door collectieve deelname (of is het betrokkenheid) van het publiek ontstaan kan? Wellicht is alles kunst wanneer zich aspecten van leven met kunst verbinden.

In samenwerking met het Duits-Nederlandse EU-project GrensWerte en Kunst Cultuur Overijssel worden wetenschappers, tentoonstellingmakers en kunstenaars uit het landelijke grensgebied uitgenodigd om over deze thema's tijdens het symposium te spreken en te discussiëren. In dialoog worden verschillen en overeenkomsten, lokale verhalen, probleem- en vraagstellingen gethematiseerd. Bijdragen worden geleverd door Christine Biehler (kunstenares en hoogleraar aan der Universiteit Hildesheim), Paolo Bianchi (Journalist en docent, Zürich), Wolfgang Zingg (kunstenaar en beleidsmaker, Wenen), Iris Offringa (KCO – kunst en cultuur Overijssel), Käthe Wenzel (kunstenares, Berlin), Margit Schild en Elvira Hufschmied (kunstenaresen, Berlin), Frank Bölter (kunstenaar, Köln), Nils Kemmerling (kunstenaar, Düsseldorf), Axel Naß (kunstenaar). Tevens zullen hierbij genodigde kunstenaars hun projecten binnen deze context voorstellen.

Tentoonstelling KUNST+Leven

Sinds 2006 worden er elk jaar door een jury 4 tot 5 projecten uitgekozen voor het symposium Kunstcommunicatie. Tot vandaag werden in dit programma 20 kunstprojecten gerealiseerd. Alle projecten van deze kunstenaars van de afgelopen jaren worden in de tentoonstelling KUNST+Leven nogmaals gepresenteerd of in herinnering geroepen.

Het grootste deel van de tentoonstelling bestaat uit nieuwe experimentele werken van een aantal van deze kunstenaars over kunst in context, die binnen- en buitenshuis te zien zijn. Zij worden aangevuld met nieuwe projecten van nieuwe kunstenaars.

De tentoonstellingstitel beschrijft het kunstzinnige idee en tegelijkertijd zijn sociale positie: levensechte vaak ook polariserende thema's bieden aanleiding voor kunstzinnige acties. Kunst gebeurt daar, waar ze in eerste instantie niet verwacht wordt: op de straat, in winkels, bedrijven of verenigingen, op stations, in voetbalstadions of in de natuur... kortom: daar waar mensen zijn. Zo richt het project zich niet alleen op een specifiek kunstpubliek, maar op een interessant publiek in de regio, dat ook altijd zelf onderdeel van het kunstzinnige concept zijn kan. De bezoeker wordt gebruiker en tegelijk een handelend en denkend onderdeel van kunstzinnige interventies.

De tentoonstelling is niet alleen een platform voor de presentatie, maar wordt zelf tot speelveld van de interactieve waarneming tussen bezoeker en object. Immers nagenoeg alle tentoonstellingsobjecten reflecteren op verschillende zienswijzen en verwachtingen van kunst.

Waar vroeger publieke ruimte voelbaar was is nou alles dicht.. Een hoge muur verspert niet alleen vertrouwde blikken, ook op de kunst, maar nodigt de bezoeker uit tot een zoektocht naar nieuwe oriëntatie (Frank Bölter). Fotografische architectuurapplicaties en geschilderde tentoonstellingsituaties prikkelen door wisselende perspectieven tussen vloer en ruimte (Martin Brüger). Schilderingen grijpen om zich heen in de ruimte, ze verbinden en creëren bijzondere plaatsen die verhalen vertellen (Cony Theis). Tegelijk wordt naar wens van het tentoonstellingspubliek onthaast en de blik geremd (Tom Koesel). Kleine en grote bezoekers krijgen schommelend een goed overzicht (Simone Zaugg) en worden speels uitgenodigd de tentoonstelling mee vorm te geven. Zo is het aantal bezoekers en hun interesse aan de verandering snel te zien aan de pointillistische vloer van gekleurde plastic ballen (Anke Westermann). En waar wordt er feest gevierd, gedanst, gezongen of theater gemaakt? Buiten in het park scheidt een tijdelijke toneelinstallatie voor jonge en oude kunstenaars- en voor die, die er altijd al één hebben willen zijn- een plek voor spontane acties (Pfelder). Daarnaast wordt tijdens de tentoonstellingstijd op de groene weide culinaire rituelen van alle dag naar hun achtergrond gevraagd (Ingke Günther en Jörg Wagner). Of hoe staat het met videoarbeiten naar levenswijsheden en gedachtespinsels voor de denkmotor? Hier zijn donkere kanten der wijsheid – alles een vraag van perspectief (Michelle Adolfs en Petra Müller).

Ook de beurskandidaten van dit jaar presenteren zich binnen en buiten: de uitgekende historische watertechniek van de nonnen wordt tot water-klank-kunst geactualiseerd (Fabian Vogl). Hollywood goes Hörstel – een verzameling filmische lievelingsscènes verwordt tot een hommage aan de mensen en de regio (Petra Warrass). Of wou u soms altijd al 'mooier wonen'? ... met kortstondige graffiti op bestelling worden privé-, woon-, en leefsituaties geïllustreerd (Nikola Dicke).